

TÜRK CEZA KANUNUNUN SİYASİ HAKLARDAN YOKSUNLUĞA İLİŞKİN DÜZENLEMESİNİN İPTALİ

Bekir BOGA(*)

Özet

Bu makalede Anayasa Mahkemesinin Türk Ceza Kanunu'nun 53.maddesine ilişkin olarak verdiği iptal kararı değerlendirilmektedir. Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu bu karar Anayasa yargısı açısından farklı ve yeni bir uygulamadır. Anayasa Mahkemesi vermiş olduğu bu kararda kendisine tanınan iptal yetkisini aşmış bulunmaktadır. Ayrıca verilen iptal kararının anlaşılıp yorumlanması da güçlük arz etmektedir. Makalemizde öncelikle Anayasa Mahkemesinin iptal yetkisi ile hak yoksunlukları kısaca ele alınmıştır. Sonrasında Anayasa Mahkemesinin verdiği karar genel olarak açıklanmaya çalışılmıştır. Nihayetinde verilen karar değerlendirilmiş ve eleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anayasa Mahkemesi, İptal Kararı, Hak Yoksunlukları, Seçme ve Seçilme Ehliyeti, Göreceli İptal.

DECISION OF UNCONSTITUTIONALITY OF TURKISH CRIMINAL CODE'S PROVISION ON POLITICAL BAN

Abstract

This article discusses the decision of the Turkish Constitutional Court holding that article 53 of the Turkish Criminal Code is incompatible with the constitution of Turkish Republic. The Court's decision substantially differs from its previous holdings by exceeding its jurisdictional authority. Furthermore the interpretation and the application of this new decision has proved to be problematic. First this article provides a brief introduction to the powers vested upon the Court as described in the Constitution. Afterwards it analyses the contested decision. Finally a critical evaluation of the contested decision is provided.

Key Words: Constitutional Court, decision of unconstitutionality, Lack of Rights, Right to Vote and to Be Elected, Relative Annulment.

GİRİŞ

Konumuzun özünü oluşturan sorun, seçme ve seçilme hakkının¹, verilen mahkûmiyet kararları nedeniyle maruz kaldığı sınırlamalardır. Bu açıdan bakıldığında her ne kadar Anayasa Mahkemesi konumuz olan iptal kararını vereli çok uzun bir süre geçmiş olmasa da sorunun kökleri daha eski zamanlara uzanmaktadır. Zira 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK, ceza mahkûmiyetinin sonucu olarak mahkûmun seçme ve seçilme ehliyetinden

[*] Araştırma Görevlisi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi, bboga@konya.edu.tr, ORCID ID: orcid.org/0000-0002-0894-8969

[1] İfade edelim ki TCK'da seçme ve seçilme hakkı ibaresi değil seçme ve seçilme ehliyeti ibaresi kullanılmıştır. Öğretide ehliyet yerine hak ibaresinin kullanılması gerektiği ifade edilmiştir. Aksan, Murat (2007), Ceza Mahkumiyetine Bağlı Hak Yoksunlukları, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, s.269

yoksun bırakılmasını, Anayasamızın 67 ve 76.maddelerinde düzenlenen kuralları dikkate almaksızın düzenlemiştir. Bu durum özellikle ceza mahkûmiyeti sonucu seçilme hakkının sınırlandırılması açısından Anayasa Hukuku öğretisi ile Ceza Hukuku öğretisinin farklı yaklaşımlarının olmasına da neden oluyordu. Nitekim öğretilerde TCK'daki düzenlemelerle Anayasal düzenlemelerin uyum içerisinde olmadığı ifade edilmişti². Anayasa Mahkemesi kendisine bu konuda somut norm denetimi yoluyla başvurulması üzerine TCKm.53 düzenlemesinin Anayasal düzenlemelere birçok noktadan aykırılık oluşturduğunu tespit etmiştir³. İfade edelim ki bu tespitlerin tamamının yerinde ve doğru olduğu kanaatindeyiz. Fakat Anayasa Mahkemesine yapılan iptal başvurusu ve Anayasa Mahkemesinin başvuruya binaen verdiği iptal kararının Anayasa Mahkemesi uygulamasında farklı ve yeni olduğunu da ifade etmemiz gerekir. Anayasa Mahkemesinin verdiği iptal kararının, Anayasa Mahkemesinin iptal kararı verme yetkisi açısından oluşturduğu sorunlar haricinde anlaşılması ve yorumlanması da güçtür⁴. Makalemizde öncelikle Anayasa Mahkemesinin iptal kararı verme yetkisi ele alınacak ardından TCK m.53 düzenlemesinin genel özelliklerinden bahsedilecek, TCK m.53 hakkında verilen iptal kararı izah edilmeye çalışılacak ve son olarak da Anayasa Mahkemesinin verdiği iptal kararı hakkında birtakım değerlendirmelerde bulunulacaktır.

I. Anayasa Mahkemesinin İptal Kararı Verme Yetkisi

Anayasalar devlet egemenliğini sınırlandıran ve bu suretle temel hak ve hürriyetlerin korunmasına hizmet eden metinler olarak karşımıza çıkmaktadır⁵. Anayasa yargısı ise esasen Anayasanın fonksiyonunu icra edebilmesi için kabul edilen bir yargı koludur. Anayasa Mahkemesi bu yönüyle Anayasanın uygulanmasının teminatını üstlenen bir kurum olarak karşımıza çıkmaktadır. İktidarın bütün iş ve işlemleri Anayasaya uygun olmalıdır. Uygunluğun denetimi Anayasa Mahkemesi vasıtasıyla yapılabilecektir. Fakat Anayasa Mahkemesi bunun için iktidarın bütün iş ve işlemlerini denetlememektedir. Anayasa Mahkemesi normlar hiyerarşisinde Anayasa'dan sonra gelen kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin⁶ Anayasaya

[2] Anayasa'da bulunan düzenlemelerin mahkûmiyetin infazından sonra da işleyecek hak yoksunlukları öngördüğünü bu yönüyle Anayasanın 13.maddesine aykırı biçimde orantısız bir hak ve hürriyet sınırlaması oluşturduğu TCK'da mahkûmiyetin infaz süresiyle sınırlandırılan hak yoksunlukları uygulamasının temel hak ve hürriyetler açısından daha uygun olduğuna ilişkin bkz. **Koca**, Mahmut/**Üzülmez**, İlhan (2014), Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 7.Baskı, Ankara, s.577; "*Milletvekili seçilmeye engel suç ve cezalar belirlenirken ceza kanunundaki düzenleme esas alındığı için, Anayasa ve MVSK'da yeni TCK'daki düzenlemelere uygun değişikliklerin yapılması gerekmektedir.*" **Turhan**, Faruk (2007), Anayasa Ve Milletvekili Seçimi Kanununa Göre Seçilmeye Engel Suç Ve Cezaların Yeni Ceza Mevzuatı Açısından Değerlendirilmesi, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.XI, S.1-2, Y.2007, s.59.

[3] E.2014/140, K.2015/85, T.8.10.2015.

[4] **Şen**, Ersan (2016), Yorumluyorum XI, Ankara, s.69.

[5] **Erdoğan**, Mustafa (2016), Anayasal Demokrasi, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 12.Baskı, Ankara, s.4-5

[6] Olağanüstü Kanun Hükmünde Kararnamelerin denetimi Anayasa Mahkemesince gerçekleştirilememektedir. Yine belirtelim ki Anayasa Mahkemesi kanun ve kanun hükmünde kararnameler haricinde Anayasa değişikliklerini şekil yönünden, TBMM iç tüzüğünü ise şekil ve esas yönünden Anayasaya uygunluğunu denetleyebilmektedir (Anayasa m.148/1). Bunun

uygunluğunu denetlemek suretiyle iktidarın, Anayasa'ya uygun davranmasını sağlamaktadır. İktidarın diğer iş ve işlemleri farklı yargı kollarınca (idari yargı) kanuna uygunluk kapsamında denetlenmekte ve böylece Anayasa'ya uygunluk denetimi geniş bir kapsamda etkin olmaktadır⁷.

Anayasa Mahkemesi'nin klasik görev alanını oluşturan norm denetimi ve bireysel başvurulara karar vermek yetkisi önemli görevleri olarak belirtilebilir⁸. Anayasa Mahkemesi norm denetimini iki farklı yoldan yapabilmektedir: Soyut norm ve somut norm denetimi. Soyut norm denetimi dava yolu olarak da isimlendirilmektedir. Soyut norm denetiminde meclis tarafından kabul edilen Anayasa değişikliklerinin, TBMM İçtüzüğü'nün, kanun ve kanun hükmünde kararnamelerin şekil veya esas bakımından Anayasa'ya aykırılıkları, Anayasa'da yetkilendirilen bazı kişi veya topluluklar tarafından Anayasa Mahkemesine dava edilmektedir⁹. Somut norm denetimi itiraz yolu olarak da isimlendirilmektedir. Burada ise bir davaya bakmakta olan mahkemenin uygulanacak olan kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin Anayasa'ya aykırılığı konusunu Anayasa Mahkemesinin incelemesine sunması söz konusudur¹⁰.

TCK'nın 53.maddesine ilişkin iptal kararı da somut norm denetimi yoluyla gerçekleşmiştir¹¹. Anayasa Mahkemesi sadece iptali istenen maddeleri iptal edebilmektedir. Bu noktada Anayasa Mahkemesi istemle bağlıdır¹². Buna karşılık Anayasa Mahkemesi başvuruda belirtilen iptal gerekçeleriyle bağlı değildir. Anayasa Mahkemesi farklı bir gerekçe ile de ilgili maddeyi iptal edebilir¹³ (6216 say. K. m.43/3).

Anayasa Mahkemesi bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin tamamını veya bir hükmünü iptal ederken, kanun koyucu gibi hareketle, yeni bir uygulamaya yol açacak biçimde hüküm tesis edemez (AY m.153/2). Bu hükümden hareketle şunu rahatlıkla ifade edebiliriz ki Anayasa Mahkemesi'nin iptal yetkisi bir kırmızı kalemle Anayasaya aykırı metinlerin üzerini çizmekten ibarettir¹⁴. Anayasa Mahkemesinin bu noktada yeni bir metin kaleme alması söz konusu olmadığı gibi iptal ettiği metinlerle ilgili bir not düşmesi de mümkün

haricinde TBMM'nin verdiği yasama dokunulmazlığının kaldırılması ve milletvekilliğinin düşürülmesi kararları da Anayasa Mahkemesi tarafından denetlenebilmektedir. **Gözler**, Kemal (2015), Türk Anayasa Hukuku Dersleri, 18. Baskı, Bursa, s.420-421; **Özbudun**, Ergun (2011), Türk Anayasa Hukuku, Gözden Geçirilmiş 12.Baskı, Ankara, s.406-409.

[7] **Tanör**, Bülent/**Yüzbaşıoğlu**, Necmi (2016), 1982 Anayasasına Göre Türk Anayasa Hukuku, 16.Baskı, İstanbul, s.475-477; **Gözler**, Kemal (2013), Anayasa Hukukunun Genel Esasları, Ders Kitabı, Güncelleştirilmiş ve Geliştirilmiş 4.Baskı, Bursa, s.439.

[8] **Gözler**, Türk Anayasa Hukuku s.417; **Tanör/Yüzbaşıoğlu**, s.494; ifade edelim ki Anayasa Mahkemesinin tek görevi kanun ve kanun hükmünde kararnamelerin Anayasa'ya uygunluğunu denetlemek değildir. Anayasa Mahkemesinin, siyasi parti kapatma davalarına bakmak, bireysel başvuruları karara bağlamak, yüce divan sıfatıyla yargılama yapmak gibi başka görevleri de vardır. Bkz. **Gözler**, Türk Anayasa Hukuku, s.417-419; **Özbudun**, s.403-404.

[9] **Gözler**, Türk Anayasa Hukuku, s.426; **Özbudun**, s.424.

[10] **Gözler**, Türk Anayasa Hukuku, s.428; **Özbudun**, s.427.

[11] ifade edelim ki somut norm denetiminde kanun veya kanun hükmünde kararname Anayasa Mahkemesince sadece esas yönünden denetlemekte şekil yönünden denetim söz konusu olmamaktadır (6216 sayılı Kanun m.36/4) **Atar**, Yavuz (2011), Türk Anayasa Hukuku, Güncellenmiş 6.Baskı, Konya, s.312; **Gözler**, Türk Anayasa Hukuku, s.428.

[12] **Atar**, s.311.

[13] **Atar**, s.336.

[14] **Gözler**, Türk Anayasa Hukuku, s.443; **Atar**, s.331.

değildir¹⁵. Sadece uygulama boşluğu doğmaması için Anayasa Mahkemesi, iptal kararının resmi gazetede yayımlanmasından itibaren belli bir süre sonra yürürlüğe girmesini kararlaştırabilir. Başka bir deyişle iptal kararının yürürlük tarihini erteleyebilir. Bu süre bir yılı aşamayacaktır (AY m.153/3). Aşağıda da ifade edileceği üzere Anayasa Mahkemesi TCK'nın 53.maddesi ile ilgili iptal kararı verirken söz konusu kurala riayet etmemiş, iptal ettiği metne kararında birtakım notlar düşerek yeni bir uygulama geliştirmeye çalışmıştır. Bu suretle Anayasanın m.152/3 hükmünü ihlal edilmiştir¹⁶.

II. TCK'ya Göre Hak Yoksunlukları

Farklı görüşler olmakla birlikte¹⁷ 5237 sayılı TCK'da hak yoksunlukları güvenlik tedbirleri olarak düzenlenmiş bulunmaktadır¹⁸. 5237 sayılı TCK'nın hak yoksunlukları konusunda 765 sayılı TCK'ya göre farklı bir sistemi kabul ettiği ifade edilmelidir¹⁹. 5237 sayılı TCK'nın kabul ettiği bu sistemin hali hazırda yürürlükte bulunan bazı kanunlardan ve Anayasa'da kabul edilen hak yoksunluğu uygulamalarından da farklı olduğu belirtilmelidir. 5237 sayılı TCK'nın kabul ettiği hak yoksunlukları sisteminin özellikleri şu şekilde özetlenebilir:

1. 5237 sayılı TCK'da hak yoksunlukları sadece 53.maddede düzenlenmiş bulunmaktadır. Düzenlemenin birinci fıkrasının ilk cümlesi hükmüne göre hak yoksunlukları yalnızca kasten işlenen suçlar açısından söz konusu olabilecektir²⁰. Taksirli işlenen suçlar açısından kural olarak hak yoksunluğu kabul edilmiş değildir.

2. Hak yoksunlukları hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucudur. Adli para cezasına mahkûmiyet kural olarak hak yoksunluklarına neden olmamaktadır²¹. Hapis cezasına mahkûmiyet başka bir karara gerek olmaksızın 53.maddenin 1.fıkrasında sayılmış bulunan bütün hak yoksunluklarının doğmasına neden olacaktır²². Bu noktada altı çizilmelidir ki 53.maddenin

[15] Öte yandan Anayasa Mahkemesinin kararlarının gerekçesi de bağlayıcı değildir ve bir kararın gerekçesindeki açıklamaların tıpkı bir kanun hükmü gibi uygulanabilmesi söz konusu olamaz. **Atar**, s.331.

[16] **Şen**, s.69-70.

[17] Hak yoksunluklarını ceza olarak kabul eden görüş için bkz. **Demirbaş**, Timur (2014), Ceza Hukuku Genel Hükümler, Güncellenmiş 10.Baskı, Ankara, s.628; **Hafizoğulları**, Zeki, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda Hak Yoksunluğu ve Güvenlik Tedbirleri, www.baskent.edu.tr/~zekih/uygulamacı/cezalargt.doc, E.T:11.03.2018, s.18.

[18] **Turhan**, Faruk (2007), Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Güvenlik Tedbiri Olarak Hak Yoksunluğu ve Yasaklılığının Hukuki Niteliği, Kapsam ve Koşulları Üzerine Bir Değerlendirme, Ceza Hukuku Dergisi C.2, S.4, s.172; **Akbulut**, Berrin (2017), Ceza Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 4.Baskı, Ankara, s.809.

[19] **Turhan**, Hak Yoksunluğu, s.171; Farklıların genel çerçevesi için bkz. **Aksan**, s.264-266.

[20] **Aksan**, s.296.

[21] **Aksan**, s.296-297; Kısa süreli hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevrilmesi halinde hak yoksunlukları söz konusu olmayacaktır(TCKm.50/5). Fakat seçenek tedbirlerin gereklerinin yerine getirilmemesi nedeniyle hapis cezası infaz edilecek olursa bu durumda hak yoksunlukları söz konusu olacaktır. Buna karşılık adli para cezası, yerine getirilmediği için hapis cezası infaz edilirse hak yoksunluğu söz konusu olmayacaktır (CvGTİHK m.106/9). **Akbulut**, s.813.

[22] Öğretide 53.maddenin 1.fıkrasındaki hak yoksunluklarının kasıtlı bir suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyet halinde kendiliğinden doğacağından ayrıca hükümde belirtilmesinin gerekli olmadığı ifade edilmektedir. **Akbulut**, s.810; **Turhan**, Hak Yoksunluğu, s.174. Fakat buna karşılık Yargıtay mahkûmun 53.maddenin 1.fıkrasındaki haklardan yoksun bırakılmasına

1.fıkrasında sayılan hak yoksunlukları seçimlik değildir. Kasıtlı bir suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyet bütün hak yoksunluklarının doğmasına neden olacaktır²³. Ayrıca sayılan hak yoksunlukları örnekleyici olarak değil tahdidi olarak sayılmıştır. Hükümde bulunmayan bir hak yoksunluğuna karar verilebilmesi mümkün değildir²⁴.

3. Hak yoksunlukları kural olarak hapis cezasının infazı süresince geçerlidir (TCK m.53/2). Cezanın infazının tamamlanmasından sonra mahkûm ilgili hakları kullanabilecektir. Burada altı çizilmelidir ki hapis cezasının ertelenmesi ve koşullu salıverilme hapis cezasının özel infaz şekilleri olarak kabul edilmektedir²⁵. Dolayısıyla hapis cezasının ertelenmesi veya koşullu salıverilme hallerinde hak yoksunlukları geçerliliğini devam ettirecektir²⁶. Ancak kanun koyucu bu kurala bir takım istisnalar tanımıştır. Kısa süreli hapis cezasının ertelenmesi halinde hak yoksunlukları hiçbir şekilde söz konusu olmayacaktır (TCKm.53/4). Yine koşullu salıverilme veya kısa süreli olmayan hapis cezasının ertelendiği hallerde velayet hakkından, vesayet veya kayımlığa ait bir hizmette bulunmaktan yasaklanma söz konusu olmayacaktır (TCKm.53/3). Bunun haricinde hakim kısa süreli olmayan hapis cezası ertelenen bir mahkumu bir kamu kurumunun veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun iznine tâbi bir meslek veya sanatı, kendi sorumluluğu altında serbest meslek erbabı veya tacir olarak icra etme hakkından yoksun bırakmayabilecektir (TCKm.53/3).

4. Hak yoksunlukları fiili işlediği sırada 18 yaşından küçük çocuklar için söz konusu olmayacaktır (TCKm.53/4).

5. Bunun haricinde 53.maddenin 5 ve 6.fıkralarında özel hak yoksunluğu düzenlemelerine gidilmiştir. 5.fıkroda, 53.maddenin 1.fıkrasında sayılan haklardan birinin kötüye kullanılması suretiyle işlenen suçlarda söz konusu hakkın, infaz sonrasında da yasaklanmasını gerektiren bir düzenlemeye gidilmiştir. Bu düzenlemeye göre adli para cezasına mahkumiyet söz konusu olsa bile²⁷ ilgili hakkın kullanılmasından kişi yasaklanacaktır. 6.fıkraya göre ise belli bir meslek veya sanatın ya da trafik düzeninin gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla işlenen taksirli suçtan mahkûmiyet hâlinde, bu meslek veya sanatın icrasının yasaklanmasına ya da sürücü belgesinin geri alınmasına karar verilebilecektir²⁸.

III. Anayasa Mahkemesinin İptal Kararı

Anayasa Mahkemesi TCK'nın 53.maddesi ile ilgili verdiği iptal kararları şu şekilde sıralanabilir:

karar verilmesi gerektiği yönünde içtihatla bulunmaktadır. Karar için bkz. **Özgenç**, İzzet (2013), Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 8.Baskı, Ankara, s.730, 227 sayılı dpn.

[23] **Akbulut**, s.813.

[24] **Akbulut**, s.813-814.

[25] **Özbek**, Veli Özer, İnfaz Hukuku (2015), Geliştirilmiş ve Güncellenmiş 6.Baskı, Ankara s.308, 316.

[26] **Demirbaş**, s.630.

[27] **Aksan**, s.299.

[28] 53.maddenin 5.ve 6.fıkralarına göre hükmedilecek hak yoksunluklarının mahkemenin kararında belirtilmesi gerektiği öğretide kabul edilmektedir. **Akbulut**, s.819; **Turhan**, Hak Yoksunluğu, s.185.

i. 1.fıkra da geçen “Kişi kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak” bölümü “seçilme ehliyeti” ibaresi yönünden yine aynı fıkra da yer alan “hapis cezasına” ibaresi seçme ehliyeti yönünden iptal edilmiştir.

ii. 1.fıkranın b bendinde geçen “diğer siyasi haklardan” ibaresi tamamen iptal edilmiştir.

iii. 2.fıkra, 1.fıkranın b bendinde yer alan “seçme ve seçilme ehliyeti” ibaresi yönünden iptal edilmiştir.

iv. 4.fıkra da yer alan “kısa süreli hapis cezası ertelenmiş ve” ibaresi 1.fıkra da yer alan “seçilme ehliyetinden” ibaresi yönünden iptal edilmiştir.

Aşağıda maddeler halinde Anayasa Mahkemesinin verdiği bu iptal kararı açıklanmaya çalışılacaktır:

1- Anayasa Mahkemesi verdiği iptal kararı ile koşullu salıverilme ve hapis cezasının ertelenmesi nedeniyle cezaevinde bulunmayan mahkûmların seçme hakkına sahip olabilmelerini arzu etmiştir. Bu durum ise TCK'nın 53.maddesinde yapılacak bir değişiklikle mümkündür. Anayasa Mahkemesinin iptal yetkisi böyle bir değişikliği yapmayı içinde barındırmamaktadır. Fakat Anayasa Mahkemesi bulunduğu yeni iptal formülüyle (göreceli iptal) hükme yeni bir anlam kazandırmaya çabalamıştır. Fakat bu durumun Anayasanın 152.maddesine aykırılığı haricinde Mahkemenin bu konuda çok başarılı olduğunu da söyleyebilmemiz mümkün görülmemektedir. Bunun en önemli nedeni ise Mahkemenin 1.fıkra da geçen “hapis cezasına” ibaresini, 1.fıkranın b bendinde geçen “seçme ve” deyimini yönünden iptal etmesidir. Bu iptal kararı gerekçede söylendiği gibi cezaevinde bulunmayan kişilerin seçme hakkına sahip olmasını sağlamaya yönelik değildir. Her şeyden önce yukarıda da ifade edildiği gibi koşullu salıverilme ile hapis cezasının ertelenmesi, hapis cezasının niteliğini değiştiren müesseseler değil hapis cezasının özel infaz usulleridir²⁹. Bu nedenle hapis cezası ertelense veya koşullu salıverilme hükümleri uygulanıyor olsa dahi hapis cezasına mahkûmiyetin ve hatta infazın söz konusu olduğunu belirtmemiz gerekir. Koşullu salıverilen veya hapis cezası ertelenen kişilere seçme hakkı sağlanmak isteniyorsa bunun yolu TCKm.53'te geçen “hapis cezasına” ibaresinin değil göreceli, tamamıyla iptal edilmesi bile değildir. Mevcut haliyle hüküm hiç de amaçlanan anlamı vermemektedir. Hüküm hali hazırda şöyle okunabilecektir:

“Kişi kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak... Seçme ehliyetinden... Yoksun bırakılır.”

Şu halde kasten işlenen suçtan dolayı adli para cezasına mahkûmiyet halinde dahi seçme hakkından yoksun bırakılma söz konusu olabilecektir! Bu durumun Anayasa Mahkemesinin yaptırım teorisine ilişkin kuralları doğru bir şekilde değerlendirememesinden kaynaklandığını düşünüyoruz.

2- Bu noktada Anayasa Mahkemesinin, TCK'da geçen cezaevinde bulunmayan kişilerin seçme hakkından mahrum bırakılmasına ilişkin hükmün Anayasaya aykırı olduğu şeklindeki tespitinin doğru bir tespit olduğunu da

[29] İfade edelim koşullu salıverilme ve hapis cezasının ertelenmesi haricinde de hükümlünün cezaevinde bulunmaksızın denetimli serbestlik tedbirleri vasıtasıyla cezasının infaz edildiği özel infaz usulleri söz konusudur. Bu kapsamda CvGTİHK'nın m.105/A hükmü örnek verilebilir. Hükme göre koşullu salıverilme tarihine kadar mahkûmun cezasının denetimli serbestlik tedbirleri çerçevesinde çektirilmesi söz konusudur. Bu nedenle burada yaptığımız açıklamalar CvGTİHK m.105/A hükümlerine için de geçerlidir.

ifade etmemiz gerekiyor. Zira Anayasanın 67.maddesinde³⁰ sadece cezaevinde bulunan hükümlülerin seçme hakkına sahip olmayacağı belirtilmişken TCK koşullu salıverilmesi veya hapis cezasının ertelenmesi nedeniyle cezaevinde bulunmayan hükümlülerin de seçme hakkına sahip olmadığını kabul etmiştir ki bu Anayasa'ya aykırıdır. Anayasa Mahkemesi bu nedenle TCK'nın 53.maddesinin 1.fıkrası b bendini iptal edebileceği gibi 53.maddenin 2.fıkrasını da iptal edebilirdi. Fakat Anayasa Mahkemesi bunun yerine TCK'nın 53.maddesinin 2.fıkrasını "seçme ve seçilme ehliyeti" ibaresi yönünden iptal etmiştir. Böylece hak yoksunluklarının, mahkûmiyetin infazı süresince geçerli olmasına ilişkin kuralın seçme ve seçilme ehliyeti açısından geçerliliği kaldırılmaya çalışılmıştır. Ancak bu iptal kararı sonrasında TCK m.53 açısından seçme ve seçilme ehliyetinden yoksunluğun hangi süreler zarfında söz konusu olacağı açık değildir. Kanaatimizce, bu noktada Anayasal düzenlemelerin ön plana çıkartılması suretiyle bir çözüme ulaşılmalıdır. Buna göre Anayasa'nın 67.maddesi gereğince kasten işlenen bir suçtan dolayı cezaevinde bulunanlar haricinde diğer hükümlülerin oy kullanma hakkı vardır. Dolayısıyla koşullu haricenden veya hapis cezası ertelenen kişilerin oy kullanma hakkından yoksunlukları söz konusu olmayacaktır. Fakat burada altını çizmek istediğimiz bir husus daha vardır. Anayasa Mahkemesi 53.maddenin 2.fıkrasını sadece seçme ehliyeti yönünden değil seçilme ehliyeti yönünden de iptal etmiş bulunmaktadır. Anayasa Mahkemesi, kararının gerekçesinde söz konusu kuralın, bir yıldan az hapis cezası almış kişilerin de seçilme ehliyetinden yoksun bırakılmasını gerektirmesi nedeniyle iptalinin gerektiğini ifade etmiştir. Ancak "Kişi kasıtlı bir suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak" ifadesi seçilme ehliyeti ibaresi yönünden iptal edilmiştir. Böylece mahkûmiyetin kanuni sonucu olmaktan çıkarılan seçilme ehliyeti yönünden 2.fıkranın iptal edilmesinin gerekli görülmesi anlaşılacaktır.

3- Anayasamızın 76.maddesi uyarınca belirli suçlar haricinde kasten işlenen bir suçtan ötürü toplam bir yıldan daha az hapis cezası alan kişilerin milletvekili seçilme yeterliliğini kaybetmesi söz konusu değildir. Fakat TCK'da her ne kadar kural olarak mahkûmiyetin infazından sonra işleyen hak yoksunlukları kabul edilmemiş olsa da, bir yıldan az hapis cezası alan bir kişinin cezasının infaz edildiği süre boyunca seçilme ehliyetinden mahrum bırakılması söz konusudur. Anayasamıza göre ise böyle bir konumda bulunan bir kişinin seçilme ehliyetinden mahrumiyeti söz konusu olmamalıdır. Dolayısıyla TCK'nın 53.maddesi bu yönüyle Anayasa'ya aykırıdır. Anayasa Mahkemesi bu aykırılığı gidermek adına 53.maddenin 1.fıkrasındaki "*Kişi, kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak*" deyimini 1.fıkranın b bendindeki seçilme ehliyeti ibaresi yönünden iptal etmiştir. Bu iptal kararı ile birlikte TCKm.53 açısından hangi hallerde seçilme ehliyetinden mahrumiyetin söz konusu olabileceği belirsiz kalmıştır. Kanaatimizce bu noktada da Anayasal kuralların öne çıkartılması suretiyle yorum yapılmalıdır. Buna göre milletvekili seçilme yeterliliğini ortadan kaldırmayan bir ceza alan kişinin seçilme hakkından mahrumiyeti söz konusu olmayacaktır.

4- Yukarıda ifade edildiği üzere TCK'nın 53.maddesine göre kısa süreli hapis cezası ertelenen kişilerin hak yoksunluklarına tabi olması söz konusu değildir. Bu kapsamda öğretilen kısa süreli hapis cezası almış bir kişinin bu

[30] Hükümün ilgili kısmı şu şekildedir: ...taksirli suçlardan hüküm giyenler hariç ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüler oy kullanamazlar (f.5).

cezası ertelenmişse seçilme ehliyetinin devam edeceği kısa süreli olmayan hapis cezasının ertelenmesi halinde ise seçilme ehliyetinin kaybedileceği belirtilmişti³¹. Buna karşılık farklı bir görüş, ertelenen mahkumiyetin milletvekili seçilmeye engel nitelikte olması halinde, erteleme süresi iyi halli geçirilmiş olsa dahi seçilme ehliyetinden mahrumiyetin söz konusu olacağını ifade etmişti. Bu görüş, hapis cezasının, kısa süreli olmasına ilişkin bir değerlendirme yapmamaktadır³². Sorun olan nokta kısa süreli hapis cezasının Anayasanın 76.maddesi³³ uyarınca milletvekili seçilmeye engel nitelikte olması ve bu cezanın ertelenmesi halinde ne şekilde hareket edileceğidir. Söz gelimi hırsızlık suçundan dolayı 6 ay hapis cezası verilmiş ve bu ceza ertelenmiş olsun. Bu durumda TCK m.53 hükmü kapsamında bir değerlendirme yapıldığında mahkûmun seçilme hakkı olduğu ifade edilmelidir. Zira TCK m.53 ertelenen kısa süreli hapis cezaları açısından hak yoksunluğunun bulunmaması için suçun niteliğini göz önünde bulundurmuş değildir. Buna karşılık ertelenen ceza infaz edilmiş sayıldığından Anayasanın 76.maddesine göre bu mahkûmun milletvekili adayı olabilmesi mümkün değildir. Bu durumda TCK m.53'ün bu yönüyle Anayasaya aykırı olduğu bir gerçektir. Anayasa Mahkemesi söz konusu aykırılığı düzeltmek maksadıyla 53.maddenin 4.fikrasındaki "kısa süreli hapis cezası ertelenen" ibaresini 1.fıkranın b bendindeki seçilme ehliyeti ibaresi yönünden iptal etmiştir. Böylelikle kısa süreli hapis cezası ertelenen kişilerin 53.maddede sayılan diğer haklardan mahrumiyetleri söz konusu olmazken, seçilme haklarından mahrumiyetleri söz konusu olabilecektir. Ama hangi hallerde böyle bir mahrumiyetin söz konusu olabileceği TCK m.53 hükmünden anlaşılamamaktadır. Burada yine Anayasal düzenlemelerin öne çıkartılması suretiyle bir yorum yapılmalı ve Anayasa'nın 76.maddesinin doğrudan uygulanması kabul edilmelidir.

5- Anayasa Mahkemesinin gerçek anlamda verdiği tek iptal kararı 53.maddenin 1.fikrasının b bendinde bulunan "diğer siyasi haklardan³⁴" ibaresinin iptalidir. Bu ibare tamamıyla iptal edilmiştir. Anayasa Mahkemesi kararının gerekçesinde "diğer siyasi haklardan" ibaresinin Anayasa'da belirtilen bütün siyasi hakları kapsadığını, bu durumun temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması noktasında orantısız bir uygulama oluşturduğunu ve bu yönüyle Anayasa'nın 13.maddesine aykırı bir düzenleme olduğunu belirtmiştir.

SONUÇ

Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu bu kararlarla birlikte işlenen suç nedeniyle seçme ve seçilme hakkından mahrumiyet artık TCK'da geçerli olan kurallara göre belirlenemeyecektir. Her ne kadar Anayasa Mahkemesi 53.maddedeki seçme ve seçilme ehliyeti ibarelerini tamamıyla iptal etmiş olmasa da mevcut iptal kararları seçme ve seçilme ehliyeti açısından TCKm.53'ün uygulanabilirlik niteliğini ortadan kaldırmış bulunmaktadır. Artık

[31] Özgenç, s.579; Turhan, Seçilmeye Engel Suç ve Cezalar, s.76.

[32] Gözler, Türk Anayasa Hukuku, s.173.

[33] 76.madde hükmüne göre zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlarla, kaçakçılık, Resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma, terör eylemlerine katılma ve bu gibi eylemleri tahrik ve teşvik suçlarından biriyle hüküm giymiş olanlar, affa uğramış olsalar bile milletvekili seçilemezler (f.2).

[34] Bu ibarenin kullanılmasının ceza hukukunda güvence fonksiyonunu zedeler mahiyette olduğuna ilişkin bkz. Aksan, s.268.

bu konuda Anayasa ve seçim kanunlarındaki³⁵ kuralların geçerli olduğunu ifade etmemiz gerekiyor³⁶.

Ancak Anayasa Mahkemesinin bu iptal kararının, TCK'nın seçme ve seçilme ehliyetinden yoksunluğuna ilişkin düzenlemeleri ile Anayasa ve Seçim Kanunlarındaki seçme ve seçilme ehliyetinden yoksunluğa ilişkin düzenlemeler arasındaki uyumsuzluğu ortadan kaldırdığı iddia edilemez. Zira Milletvekili Seçimi Kanuna göre kamu hizmetlerinden yasaklılar, milletvekili seçilemeyecektir(m.11/1-d). TCK'ya göre ise kasten işlenen bir suçtan dolayı hapis cezasının kanuni sonucu olarak; sürekli, süreli veya geçici bir kamu görevinin üstlenilmesinde; bu kapsamda, **Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliğinden veya Devlet, il, belediye, köy veya bunların denetim ve gözetimi altında bulunan kurum veya kuruluşlarca verilen, atamaya veya seçime tabi bütün memuriyet veya hizmetlerden istihdam edilmekten...** yoksun bırakılır (TCKm.53/1-a). Bu hüküm gereğince kamu hizmetlerinden yasaklı hapis cezasına mahkûmiyetin bir kanuni sonucu olduğu için Milletvekili seçilme yeterliliğinde TCKm.53 düzenlemesinin göz önünde tutulması gerekir³⁷. Bu şekilde konuya bakılacak olursa hali hazırda kısa süreli hapis cezası almış ve bu cezası infaz edilmekte olan bir kişinin milletvekilli seçilemeyeceği kabul edilmez. Böyle bir yorum yapılması halinde Anayasa Mahkemesinin iptal kararı ile ulaşmaya çalıştığı sonuca ulaşamadığı kabul edilecektir.

Anayasa Mahkemesinin bugüne kadar içtihat yolu ile zımnî ilga, Anayasa'nın doğrudan uygulanması, ihmal ile Anayasa'nın doğrudan uygulanması, Anayasaya uygun yorum ve yürütmenin durdurulması gibi farklı nitelikte kararlar verdiği ifade edilmektedir³⁸. Anayasa Mahkemesinin TCK'nın 53.maddesine ilişkin iptal kararını örneğini verdiğimiz bu kararlara benzetmek mümkündür. Ancak örneğini verdiğimiz kararların hiçbirinde herhangi bir iptal kararı söz konusu değildir. Sadece mevcut kanun yerine Anayasa'nın 11.maddesi hükmü gereği Anayasa'nın doğrudan uygulanmasına veya mevcut kanunun Anayasa'ya uygun bir şekilde yorumlanıp uygulanmasına ilişkin tespitler söz konusudur. TCKm.53'ün iptalinde ise Anayasal hükümler iptal kararı nedeniyle uygulanmaktadır.

Fakat bu noktada önemli bir soru gündeme gelmektedir. Neden Anayasa Mahkemesi seçme ve seçilme ehliyeti ibaresini tamamıyla değil de göreceli olarak iptal etmiştir? Anayasa Mahkemesi seçme ve seçilme ehliyeti ibaresini tamamen iptal etmiş olsaydı dahi Anayasa, Milletvekili Seçim Kanunu ve Mahalli İdareler Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanundaki

[35] Seçilmeye engel suç ve cezalar açısından asıl kuralı 10.06.1983 tarihli Milletvekili Seçim Kanununun koyduğu belirtilmelidir. "1984 tarih ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun seçilme yeterliliğine ilişkin 9. maddesi5 ile 31. maddenin 2. fıkrası,6 MVSK md. 11"e atıfta bulunmaktadır. Bu nedenle, MVSK'nın 11. maddesindeki milletvekili seçilmeye engel teşkil eden suç ve cezalar aynı zamanda belediye başkanlığı, belediye meclisi üyeliği, il genel meclisi üyeliği, köy ve mahalle muhtarlığı ile ihtiyar heyeti üyeliği seçimlerinde de seçilme engeli teşkil etmektedir." Turhan, Seçilmeye Engel Suç ve Cezalar, s.57.

[36] Akbulut, s.814; Koca, Mahmut/Üzülmez, İlhan (2016), Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 9.Baskı, Ankara, s.603; Özgenç, İzzet (2016), Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 12.Baskı, Ankara, s.808.

[37] Turhan, Seçilmeye Engel Suç ve Cezalar, s.57.

[38] Tanör/Yüzbaşıoğlu, s.547-548.

kurallar çerçevesinde seçme ve seçilme ehliyetinin hangi hallerde söz konusu olamayacağı belirlenebilecekti. Mevcut iptal kararıyla birlikte TCK'nın 53.maddesinin seçme ve seçilme ehliyeti açısından uygulanabilirliğinin kalmadığını tekraren ifade etmemiz gereklidir. Mevcut haliyle TCK m.53'ten anlaşılacak tek şey suç işleyen kişilerin seçme ve seçilme ehliyetinden yoksun bırakılabileceğidir. Bu noktada yukarıdaki sorumuza dönecek olursak Anayasa Mahkemesinin "seçme ve seçilme ehliyeti" ibaresini tamamen iptal etmesi halinde, suç işleyen kişilerin hiçbir şekilde seçme ve seçilme ehliyetinden yoksun bırakılamayacağı sonucuna ulaşılması tehlikesine binaen böyle bir karar verdiği savunulabilecektir. Ancak bu kaygı yersizdir. Zira Adli Sicil Kanunu'nun Geçici 2.maddesi³⁹ TCK haricinde diğer kanunlarda düzenlenen ve TCK'nın öngördüğü hak yoksunluğu sistemine uygun olmayan hükümlere geçerlilik tanımaktadır. Nitekim Adli Sicil Kanunu'nun 13/A maddesinin de bu amaçla konulduğu ifade edilmektedir⁴⁰.

Yukarıda da ifade edildiği üzere Anayasa Mahkemesi istemle bağlıdır (6216 say. K m 43/3). Anayasa Mahkemesinin bu şekilde iptal kararı vermesine kendisine yapılan başvurunun neden olduğu da savunulabilir. Zira mahkemeye yapılan başvuruda 53.maddenin 1.fıkrasının b bendi hükmünün tamamının iptali istenmemekte, göreceli bir iptal talebinde bulunmaktadır. Buna rağmen en azından "seçme ve" ibaresinin tamamının iptaline ilişkin bir talebin bulunduğunu da belirtelim. Anayasa Mahkemesi bu durumda "seçme ve" ibaresini tamamen iptal edebilecekken diğer taleplere bağlı olarak göreceli iptal yolunu tercih etmiştir. Bu durumda diyebiliriz ki Anayasa Mahkemesinin böyle bir karar vermesinde kendisine yapılan başvurunun tek başına etkili olduğu savunulamaz.

Özetle Anayasa Mahkemesinin TCK m.53'ün Anayasaya aykırılığı noktasında doğru tespitlerde bulunduğunu ancak Anayasa ve Kanunların kendisine tanıdığı yetkileri aşarak hatalı bir karar verdiğini ifade etmek isteriz. Halihazırda söz konusu kararı görmezden gelemeyeceğimize göre iki farklı yöntemle kararı anlamlandırabiliriz. Söz konusu iptal kararını TCK'nın 53.maddesi içerisinde yorumlamak bu yöntemlerden birincisidir. Fakat yukarıda işaret ettiğimiz üzere seçme ve seçilme ehliyetinden yoksunluğun hangi hallerde ve şartlarda geçerli olacağına dair bir boşluk söz konusu olmaktadır. Bu durumda kanaatimizce doğru olan seçme ve seçilme ehliyeti ibaresinin TCK'dan tamamıyla iptal edildiğini kabul etmek suretiyle Anayasa ve seçim kanunlarının bu hususta geçerli kabul ettiği kuralları uygulamaktır.

İfade edelim ki Anayasa Mahkemesinin verdiği bu iptal kararından sonra yayınlanan mevzuatların bazılarında göreceli olarak iptal edilen hükümlerin yazılmaması yoluna gidilmemektedir⁴¹ ki kanaatimizce bu yanlıştır. Bu noktada

[39] Geçici 2.maddenin 2.fıkrası şu şekildedir: Bu Kanunun yayımı tarihinde, Anayasanın 76. maddesi ile bazı özel kanunlarda yer alan ve bir hak yoksunluğuna neden olan mahkûmiyetler bakımından, arşive alınan veya şartları oluştuğu halde ya da henüz şartları oluşmadığı için arşive alınmayan kayıtlar hakkında 12. maddenin birinci fıkrası hükmü uygulanır. 12.maddenin 1.fıkrasının b bendinde ise Anayasanın 76.maddesi açısından sicil kaydının arşive alınma ve silinme şartları özel olarak düzenlenmiştir.

[40] Akbulut, s.816-817; Turhan, Seçilmeye Engel Suç ve Cezalar, s.78.

[41] Özgenç, (2016), s.807; Akbulut/Cin/Aksan'ın yayınlamış olduğu Türk Ceza Hukuku Mevzuatında 53.maddenin 1.fıkrasının b bendinin yazılmadığı görülmektedir. Akbulut, Berrin/Cin, Mehmet Onursal/Aksan, Murat, (2017), Türk Ceza Hukuku Mevzuatı,4.Baskı, Konya, s.115; Yine Seçkin Yayıncılığın Hukuk Cep Kitapları Dizisi başlığı altında yayınladığı Türk

biz kanun metninin Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Müdürlüğünün yayınladığı şekilde olması gerektiğini düşünüyoruz:

Madde 53- (1) Kişi, kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak;

a) Sürekli, süreli veya geçici bir kamu görevinin üstlenilmesinden; bu kapsamda, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğinden veya Devlet, il, belediye, köy veya bunların denetim ve gözetimi altında bulunan kurum ve kuruluşlarca verilen, atamaya veya seçime tabi bütün memuriyet ve hizmetlerde istihdam edilmekten,

b) Seçme ve seçilme ehliyetinden (...) (2) ,

c) Velayet hakkından; vesayet veya kayımlığa ait bir hizmette bulunmaktan,

d) Vakıf, dernek, sendika, şirket, kooperatif ve siyasi parti tüzel kişiliklerinin yöneticisi veya denetçisi olmaktan,

e) Bir kamu kurumunun veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun iznine tabi bir meslek veya sanatı, kendi sorumluluğu altında serbest meslek erbabı veya tacir olarak icra etmekten,

Yoksun bırakılır.

(2) Kişi, işlemiş bulunduğu suç dolayısıyla mahkûm olduğu hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar bu hakları kullanamaz.

(3) Mahkûm olduğu hapis cezası ertelenen veya koşullu salıverilen hükümlünün kendi altoyu üzerindeki velayet, vesayet ve kayımlık yetkileri açısından yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanmaz. Mahkûm olduğu hapis cezası ertelenen hükümlü hakkında birinci fıkranın (e) bendinde söz konusu edilen hak yoksunluğunun uygulanmamasına karar verilebilir.

(4) Kısa süreli hapis cezası ertelenmiş veya fiili işlediği sırada on sekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında birinci fıkra hükmü uygulanmaz. (1)

Görüldüğü üzere “diğer siyasi haklardan” ibaresi haricinde metnin diğer kısımları not düşülmek suretiyle yazılmıştır. Zira Anayasa Mahkemesi sadece “diğer siyasi haklardan” ibaresini tamamen iptal etmiş bulunmaktadır. Bizim burada seçme ve seçilme ehliyeti ibaresinin tamamen iptal edilmiş gibi düşünülmesine ilişkin görüşümüz, ibarenin tamamen iptal edilmiş olmasından değil iptal kararı nedeniyle madde hükmü açısından değerinin kalmamasından kaynaklanmaktadır.

KAYNAKÇA

- AKBULUT, Berrin. (2017). Ceza Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 4.Baskı, Ankara.
- AKSAN, Murat (2007), Ceza Mahkûmiyetine Bağlı Hak Yoksunlukları, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- ATAR, Yavuz. (2011). Türk Anayasa Hukuku, Güncellenmiş 6.Baskı, Konya.
- DEMİRBAŞ, Timur. (2014). Ceza Hukuku Genel Hükümler, Güncellenmiş 10.Baskı, Ankara
- ERDOĞAN, Mustafa. (2016). Anayasal Demokrasi, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 12.Baskı, Ankara.
- GÖZLER, Kemal. (2013). Anayasa Hukukunun Genel Esasları, Ders Kitabı, Güncelleştirilmiş ve Geliştirilmiş 4.Baskı, Bursa.
- GÖZLER, Kemal. (2015). Türk Anayasa Hukuku Dersleri, 18. Baskı, Bursa.

Ceza Kanununun 43.Baskısında, 4.fıkarda geçene kısa süreli hapis cezası ertelenmiş ibaresinin yazılmadığı görülmektedir. s.32.

- HAFIZOĞULLARI, Zeki, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda Hak Yoksunluğu ve Güvenlik Tedbirleri, www.baskent.edu.tr/~zekih/uygulamacı/cezalar.pdf, E.T:11.03.2018
- KOCA, Mahmut/ÜZÜLMEZ, İlhan. (2014). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 7.Baskı, Ankara.
- KOCA, Mahmut/ÜZÜLMEZ, İlhan. (2016). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 9.Baskı, Ankara.
- ÖZBEK, Veli Özer, İnfaz Hukuku. (2015). Geliştirilmiş ve Güncellenmiş 6.Baskı, Ankara.
- ÖZBUDUN, Ergun (2011), Türk Anayasa Hukuku, Gözden Geçirilmiş 12.Baskı, Ankara.
- ÖZGENÇ, İzzet (2013), Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 8.Baskı, Ankara.
- ÖZGENÇ, İzzet (2016), Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 12.Baskı, Ankara.
- ŞEN, Ersan. (2016). Yorumluyorum XI, Ankara.
- TANÖR, Bülent/YÜZBAŞIOĞLU, Necmi. (2016). 1982 Anayasasına Göre Türk Anayasa Hukuku, 16.Baskı, İstanbul.
- TURHAN, Faruk. (2007). Anayasa Ve Milletvekili Seçimi Kanununa Göre Seçilmeye Engel Suç Ve Cezaların Yeni Ceza Mevzuatı Açısından Değerlendirilmesi, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.XI, S.1-2, Y.2007.
- TURHAN, Faruk. (2007). Yeni Türk Ceza Kanununda Güvenlik Tedbiri Olarak Hak Yoksunluğu ve Yasaklılığının Hukuki Niteliği, Kapsam ve Koşulları Üzerine Bir Değerlendirme, Ceza Hukuku Dergisi C.2, S.4, s.171-196.